

ВИКОРИСТАННЯ ПОРУБКОВИХ РЕШТОК, ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ

Муха І.О., гр. ЛГ-23-1м, **Залезінська С.І.**, гр. ЛГз-23-1М,
Лучко В.І., гр. ЛГ-23-1м
Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. **В.П. Власюк**
Поліський національний університет

Одним із методів покращення кормової бази мисливських тварин, а, відповідно, і підвищення продуктивності мисливських угідь є використання порубкових решток у процесі заготівлі деревини лісгосподарськими підприємствами. Застосування цього методу може суттєво поліпшити бідний раціон тварин у осінньо-зимову пору року.

У процесі проведення рубок догляду та рубок головного користування залишається чимала кількість порубкових решток. Зокрема, до них належать кора і гілля, які є зимовими кормами для зайця сірого, лося європейського, оленя лісового і плямистого, козулі європейської, а інколи і кабана дикого. В якості корму цими тваринами використовуються порубкові рештки таких деревних порід як сосна звичайна, тополя тремтяча (осика), клен гостролистий, ясен звичайний, дуб звичайний, черемха пізня, береза повисла та пухнаста, ліщина звичайна, горобина звичайна та чорноплідна, ялина європейська, різні види верб та ін.

Найбільш цінним кормовим об'єктом для мисливських тварин є порубкові рештки осики. Пагони, кора та бруньки звалених осик є одним з найкращих зимових кормів для зайця сірого, лося європейського, козулі європейської, оленя плямистого та лісового. У молодих пагонах з листям даної деревної породи може міститися до 18 % протеїну [3] і 7 % жиру. Сирі пагони зрубаної в осінню пору року осики містять у своєму складі до 5 % сирого протеїну, 0,3 % оксиду фосфору та 1,3 % оксиду кальцію. В осінній період пагони осики, порівняно з пагонами інших деревних порід, посідають перше місце не тільки за вмістом сирого протеїну, в них до 50 % більше оксиду кальцію і до 60 % оксиду фосфору. Вміст дубильних речовин в корі осики може становити до 5 % [1]. Вподобання тваринами порубкових решток осики пояснюється їх хімічним складом.

Біотопічний розподіл Оленевих у лісових угіддях показує велике їх стаціональне тяжіння до місць зимових рубок осики. Кількість купок зимових екскрементів лося європейського і козулі європейської на 1 га в місцях зимових рубок осики може до 10 разів перевищувати їх середню кількість в інших місцях лісових угідь, а оленя лісового – у 4 рази. Козуля європейська із порубкових решток осики, в першу чергу, поїдає молоді пагони із квітковими бруньками. Хоча, досить добре поїдається цими тваринами і пагони з листовими бруньками і кора з молодих тонких гілок.

Добре поїдають кору та гілки із зрубаних осик також лосі та олені. Осика є деревною породою, яка утворює значну кількість кори та гілкового корму. Доступність таких кормів залежить від метеорологічних показників, зокрема від температури повітря. Кора гілок осики для оленя лісового є доступною при температурі повітря не нижче -10°C , а кора стовбурів – до 0°C . У найбільш важкі у кормовому відношенні місяці зими та початку весни (січень-березень) частка доступності кори стовбурів осики для оленя лісового становить 10-19 % від загальних запасів [2].

Цінне значення мають і порубкові рештки сосни звичайної. Вони можуть слугувати досить хорошим вітамінним кормом для лося європейського у зимову пору року. В цей час у хвої сосни може міститися близько 12 % жиру, а частка протеїну може сягати більше 7 % [1]. Крім того, у хвої цієї породи може міститися понад 50 мг каротину [3].

Гілки та кора верб (ламка, козяча та ін.) також досить добре використовуються у живленні мисливських тварин. Вони являються важливим кормовим об'єктом для лося, оленів, козулі та зайця сірого [3]. В осінню пору вербові пагони можуть містити до 14 % протеїну [1], а в молодому листі цих рослин міститься значна частка сірого жиру.

У живленні кабана дикого деревно-чагарникові рештки також можуть відігравати певну роль. У періоди гострої нестачі кормів кабани можуть поїдати пагони і листя верби, горобини та деяких інших листяних чагарникових і чагарничкових порід.

Звалювання дерев під час проведення рубок догляду, санітарних та головних рубань сприяє утворенню значних запасів зимових деревно-гілкових кормів. Тому рубки головного користування, із мисливськогосподарської точки зору, найдоцільніше проводити у пізньоосінній період. Порубкові рештки листяних порід не бажано складати в купи, а залишати рівномірно розкиданими по площі лісосіки.

Таким чином, порубкові рештки деревних порід сприяють суттєвому підвищенню запасів деревно-гілкових кормів, концентрації мисливських тварин у місцях проведення рубок, певному зниженню пошкодження господарсько-цінних молодняків та лісових культур.

Література

1. Бондаренко В. Д. Біотехнія : навчальний посібник. Ч. 1. Львів : ІЗМН, 1998. 260 с.
2. Бондаренко В. Д., Делеган І. В., Татарінов К. А. та ін. Мисливствознавство. Київ : НМК ВО, 1993. 200 с.
2. Васильчук Р. В., Рудой В. П. Роль деревно-чагарникової рослинності у живленні мисливських звірів. Проблеми ведення та експлуатації лісових і мисливських ресурсів : збірник матеріалів III Всеукраїнської наук.-практичної конференції, 12 жовтня 2022 р. Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 16–17.